

(Pokusy o) Reformy směrem k většinovým systémům (a personalizaci volby)

POL 276, 16.5. 2017

"Mě baví většinový systém ve Spojených státech. Když nastoupil prezident Trump, hned šel do kanceláře a rozhodoval. Neměl koaliční jednání, komise, rady., (A. Dobříš 2017)

Mají volební reformy „směr“?

- **Colomer: ano, směrem k poměrnosti**
- **Empiricky (od 90. let minulého století): vždy se nepotvrzuje- smíšené systémy, jak MMP, tak MMM (samostatná přednáška).**
- **Znovu se ale objevují i argumenty pro reformy směrem k většinovějším výsledkům, byť navrhované ne vždy odpovídají klasifikaci jako VVS.**

Pokusy o FPTP ve světě po WW2

- **Velmi málo dokonaných reforem**
- **PNG, západokanadské provincie (od AV a STV k FPTP)**
- **Libérie (od PR, diktatura)**
- **Několik pokusů o přechody mezi většinovými systémy- úspěšné i neúspěšné (Fidži, Velká Británie)**
- **Poslední neúspěch- Rumunsko 2012**
- **Častější diskuse o „většinovějších pravidlech“ než o „většinových systémech“**

Speciální případ- PNG (od AV k FPTP a zpět)

Vice -Benjamin Reilly: Democracy in Divided Societies

Argumenty pro: Carey, Hix (2009)

Příspěvek ke klasickému sporu reprezentativita vs. akceschopnost („Sartori vs. Lijphart“).

Tento spor není „bud’/anebo“, dá se najít řešení, zajišťující obstojně obojí

Řešení: Poměrné systémy s malými volebními obvody (M=6)

Příznivé efekty

- **Snížení počtu propadlých hlasů**
- **Solidní reprezentativita**
- **Střední psychologický efekt (strany kolem 10% nemají problém)**
- **Fragmentace se nezvyšuje tak rychle jako klesá disproporcionalita**
- **Není velká ideologická distance mezi „mediánovým voličem“ a vládou.**

Empirický test

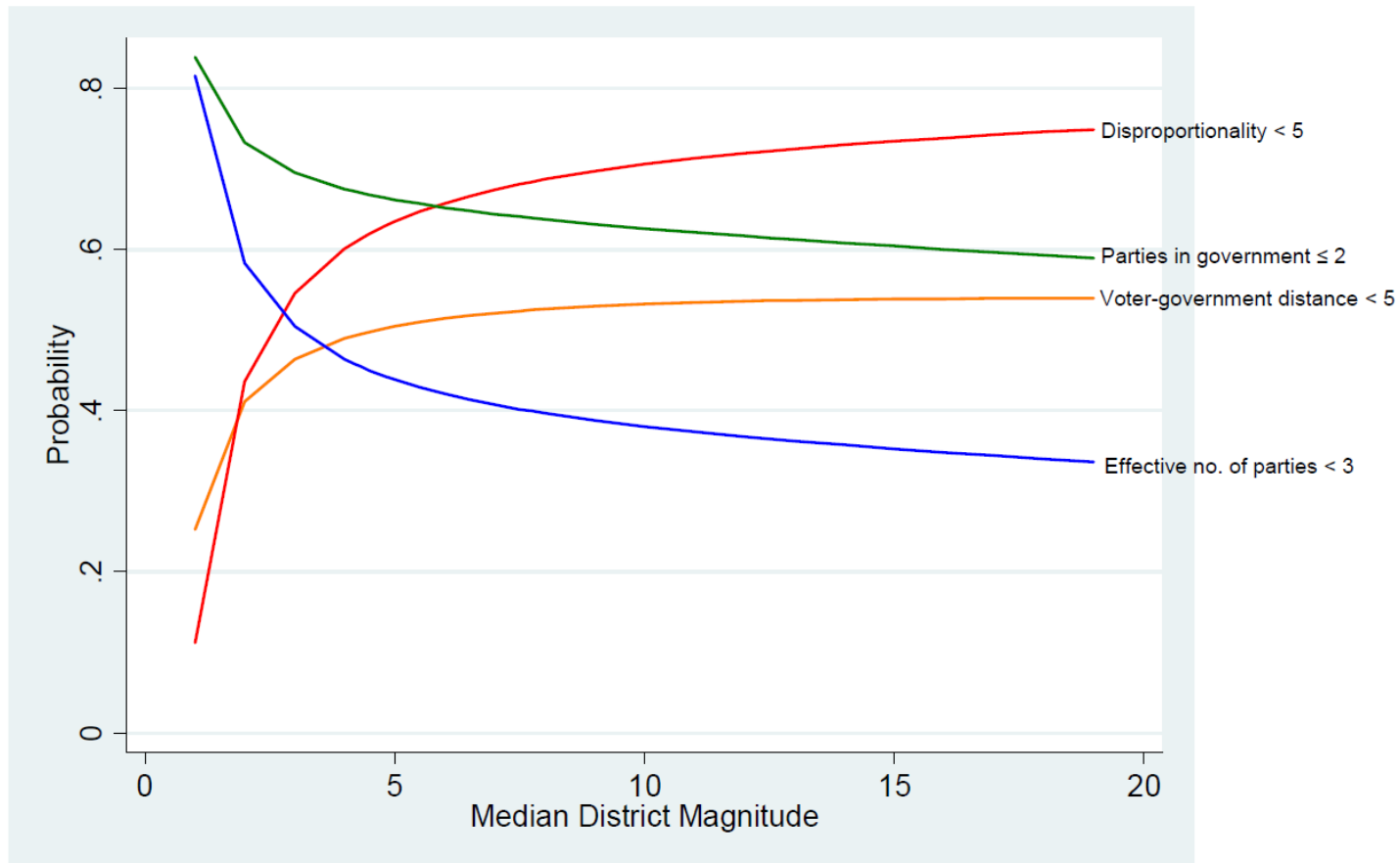
- **volby od roku 1945 v demokratických zemích s více než 1 mil. obyvatel., N=610**
- **Vysoká reprezentativita PR systémů s malými obvody a zároveň malý počet stran v nich**
- **Z hlediska ideologie dobrá reprezentace mediánového voliče vládou**

Conclusion: Small Multi-Member Districts Are Best

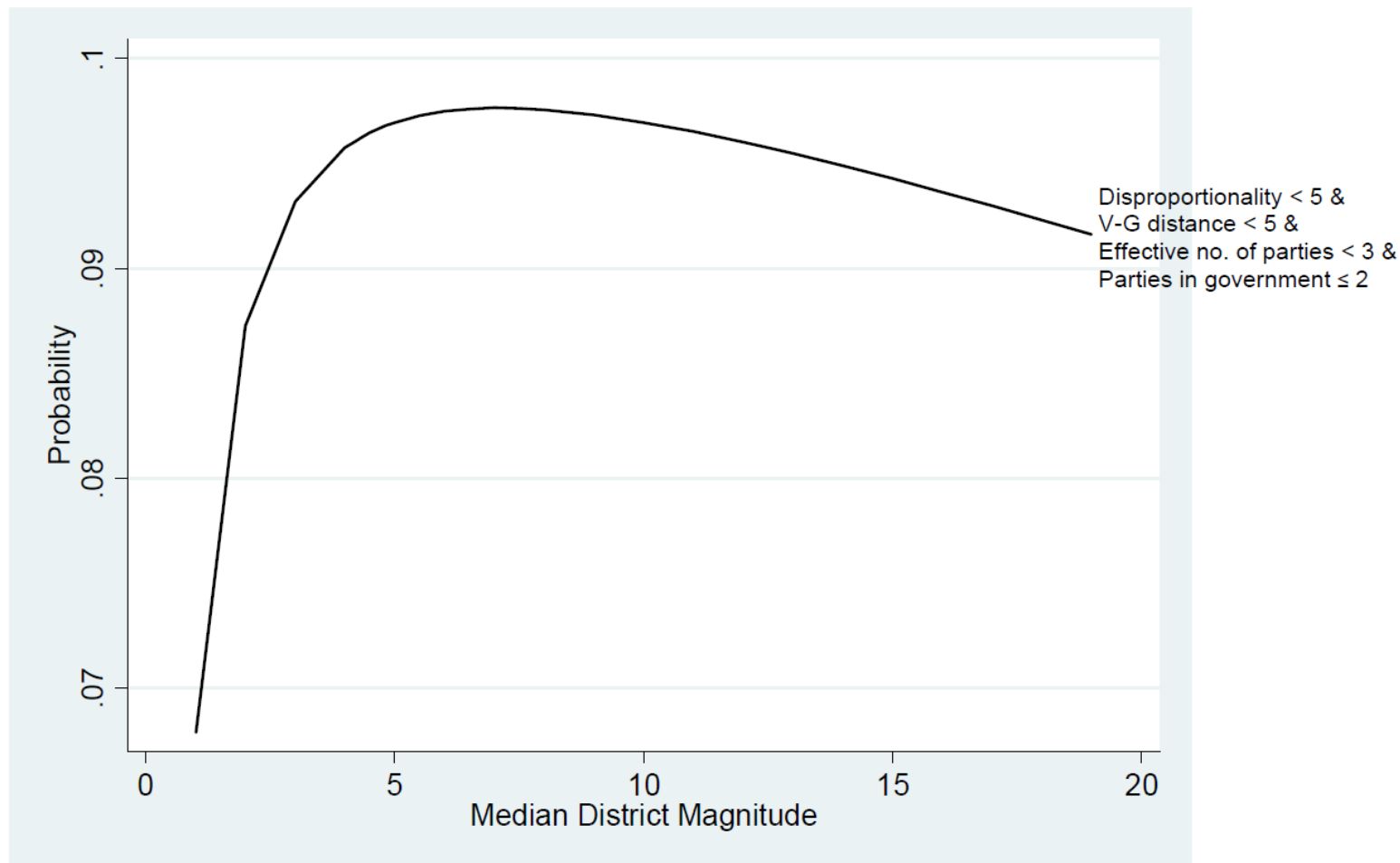
Pravděpodobnost „příznivých výsledků“

Figure 5. District Magnitude and the Probability of Favorable Outcomes

Pravděpodobnost kombinace příznivých výsledků.

Figure 6. District Magnitude and the Probability of Combined Favourable Outcomes

Kritika?

- **Je sporné, nakolik je tento návrh vhodný/proveditelný jako volební reforma**
- **Colomerův argument- N se kontinuálně zvyšuje, ve většině zemí je „už pozdě“**
- **V podstatě návrh, shodný s reformou z doby opoziční smlouvy.**

Argument pro: ekonomika (Person-Tabellini 2003, Cheng, Kayser et al. 2010):

- **Proporční systémy: obtížnější prosadit politiku, větší vliv lobby, odborů („producentů“), vyšší daně, protože možnost spotřebitelů (voličů) ovlivnit politiku je dosti malá, nižší růst HDP.**
- **Většinové systémy: nižší daně, více politik „pro spotřebitele“ (voliče), vyšší růst HDP.**

Nejčastější argument pro většinovější pravidla: Personalizace volby

- **Akademický zájem o personalizaci volby: Lijphart 1985, Grofman 1999, Shugart 2005.**
- **Grofman 1999: Politické důsledky toho, zda voliči volí strany (celé kandidátky) a/nebo kandidáty, jsou větší, než jestli volí většinovým a/nebo poměrným systémem**

Dimenze zkoumání personalizace

- **Sociodemografické efekty (reprezentace různých skupin- geografická, věk, ženy)**
- **Hlasování o kandidátech (*personal vote*)- praktický aspekt, jací kandidáti mají větší šanci na zvolení (místo narození, zastávání veřejného úřadu, povolání, místo bydliště), „kvality kandidátů“**
- **Vztah kandidáta, volebního obvodu a volebního procesu- mění se nějak povaha přijímaných politik, podle toho, jak velkému elektorátu se politik zodpovídá?**

Důležitost personálních charakteristik kandidátů (Shugart-Carey 1995)

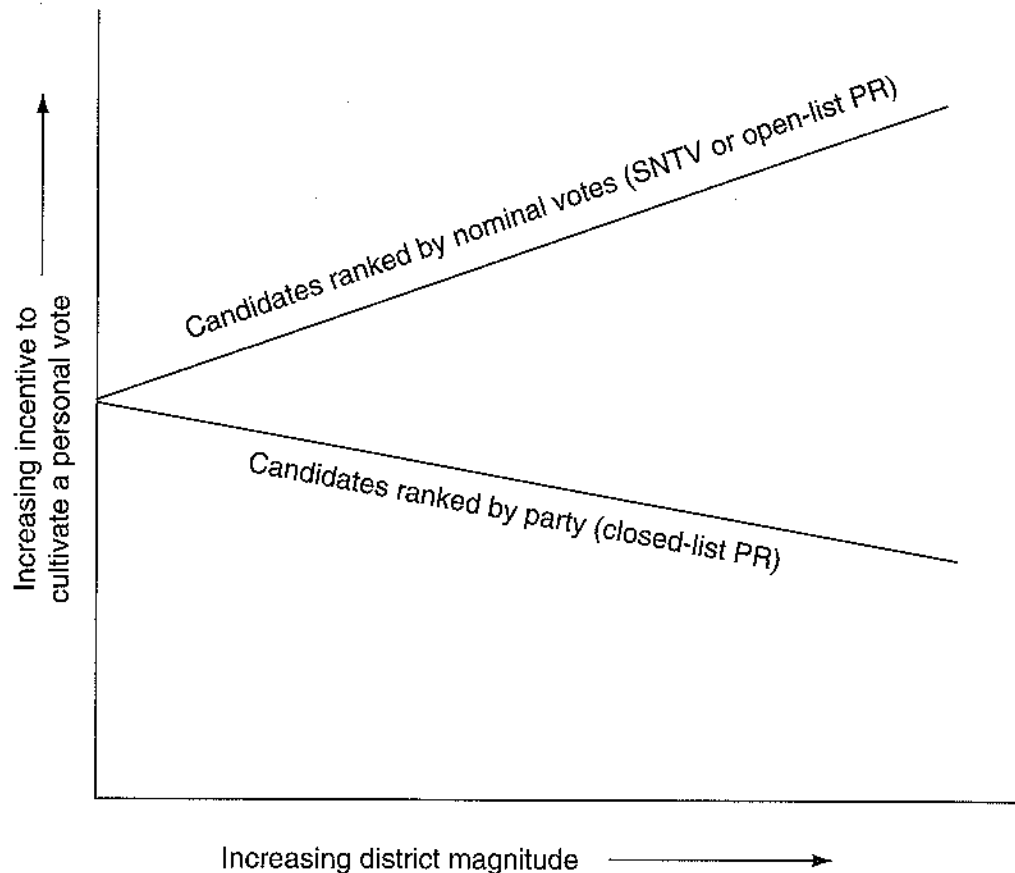

Figure 2.1 The differential effect of district magnitude on the intraparty dimension

ČR

- **Paradox: skrze větší personalizaci volby byly odůvodňovány návrhy na změny volebního systému směrem k většinovému.**

Havel 1991

- **Jednomandátové obvody, zajišťující volbu osobností.**
- **Doplňkové hlasování (volič má dva hlasy), minimálně 40% na zvolení**
- **Zbytek rozdělen stranám (ne nezávislým kandidátům) , které zdolaly klauzuli 5%, ve 3.skrutiniu D´Hondtem**

„poměrný volební systém preferuje strany před osobnostmi“

vs. Rumunsko 2012

- **42 volebních krajů, každý s jednomandátovými obvody**
- **klauzule 5% nebo 6 přímých mandátů**
- **Kandidáti s více než 50% hlasů získávají mandát (pokud strana překročila klauzuli)**
- **Zbytek křesel podobně jako ve Skotsku na úrovni volebních krajů, nerozdělené nejlepším stranám na národní úrovni).**

Topolánek (senát 2000, obhajoba reformy, vzešlé z opoziční smlouvy)

BENEFITY:

Posílení odpovědnosti a kontroly poslanců

Zvýšení vlivu voličů na výsledek voleb

Zvýšení konkurence a kvality poslanců

Oslabení antisystémových stran

Snadnější vytvoření programově pevných vlád

Akceschopné vlády, vzniklé rozhodnutím voličů

Přímá volba poslanců (2012)

- Iniciativa „občanské společnosti“ (kultura, akademická sféra, průmysl)**

PROBLÉMY	ŘEŠENÍ
Přílišný vliv stran na složení parlamentu, lobbysmus, morální úpadek politiky	Jednomandátové obvody
Nízká personální soutěživost vede k nízké kvalitě kandidátů	Jednomandátové obvody
Volič nemá v politice zastání	Míň voličů na jednoho zvoleného kandidáta (menší obvody)
„Osobnosti“ se dnes štítí stran	V zemích s VVS (Kanada, GB) jsou osobnosti snáze inkorporovány do stran

Přímá volba poslanců- argumenty pro a proti reformě

PRO	PROTI
AKCESCHOPNOST	VYLOUČENÍ MENŠIN
OMEZENÍ ÚLOHY „SELEKTORŮ“	POPULISTIČTÍ KANDIDÁTI
„OSOBNOSTI“, VLASTNÍ NÁZOR, IMUNNÍ VŮČI KORUPCI	OBTÍŽNÉ HLEDÁNÍ VĚTŠINY
OSOBNOSTI PROSAZUJÍ VEŘEJNÝ ZÁJEM	OSOBNOSTI PROSAZUJÍ LOKÁLNÍ ZÁJMY
AKCESCHOPNÁ VLÁDA	VŠEHO SCHOPNÁ VLÁDA
NEJDŮLEŽITĚJŠÍ INSTITUCIONÁLNÍ PRVEK, NAPRAVÍ POLITICKOU KULTURU	„NIC SE NEZMĚNÍ“, JE TŘEBA ZMĚNIT MENTALITU LIDÍ

Zeman (2013)

PROBLÉMY	ŘEŠENÍ
PERSONÁLNÍ VYPRÁZDNĚNOST STRAN	SNÍŽENÍ HRANICE PRO UPLATNĚNÍ PREFERENČNÍCH HLASŮ
ANONYMITA KANDIDÁTŮ	MENŠÍ VOLEBNÍ OBVODY (M=5)
NUTNOST VOLIT KANDIDÁTY POUZE JEDNÉ STRANY	PANAŠOVÁNÍ

Nebojí se prý, že by to přespříliš posílilo velké strany na úkor malých. *„Ano, posiluje to silné strany, ale panašování je zase oslabuje. Výsledek by byl neutrální,*“ řekl Zeman na tiskové konferenci po svém vystoupení v Konírně.

Babiš (2013/2015)

PROBLÉMY

JEDEN ČLOVĚK NEMŮŽE BÝT ZODPOVĚDNÝ ZA VŠECHNO, MUSÍ DĚLAT KOMPROMISY/NEMŮŽE VLÁDNOUT JEDEN

ŘEŠENÍ

VĚTŠINOVÝ VOLEBNÍ SYSTÉM, UMOŽŇUJÍCÍ JEDNOBAREVNOU VLÁDU

Babiš by rád vládl sám, chce většinový systém

Jana Havligerová | Praha

Hnutí ANO roste sebevědomí a o žádné změny nestojí. Delegáti víkendového sněmu si do čela jednomyslně opět zvolili Andreje Babiše, navíc ještě posílili jeho pravomoci. A jak si vůdce přál, po bok mu postavili jeho letitého spolupracovníka z byznysu Jaroslava Faltýnka. Podle šéfova gusta jsou i řadoví místopředsedové hnutí, zejména Radmila Kleslová, pražská lídryně ANO.

Do budoucna by si Babiš přál, aby stejně jako hnutí mohl vládnout celé společnosti. Jak prohlásil, je zastáncem většinového volebního systému. Jeho zavedení sice zatím považuje za nereálné, to ale neznamená, že nebude hledat

politické spojence, kteří by mu pomohli nový způsob voleb prosadit.

Vládní koaliční partnery, zejména ČSSD, Babiš tvrdě zkritizoval. Za utrácení státních peněz i politické chování: „Byli jsme noví, věřili jsme, že koalice je partnerství bez podrazů. Není tomu tak, a pokud se příští rok konají krajské volby, můžeme čekat, že přístup koaličních partnerů bude jen horší,“ konstatoval.

Programově se ANO posouvá o něco více doprava a zvažuje, zda by bylo možné změnit koaliční smlouvu. Mantrou hnutí zůstává nezvyšování daňového břemene a lepší vybírání daní. Povede také úvahy o tom, jak by bylo možné snížit zdanění práce.

TÉMA str. 4-5 **NÁZORY** str. 13

Moderátor (Václav Moravec):

No ale teď tedy vrátím-li se k té původní otázce, platí to, že do vlády se sociální demokraty ani s lidovci nepůjдете?

Host (Andrej Babiš):

My jsme vždycky deklarovali, že do vlády nechceme, protože dneska samozřejmě by se to Kalouskovi líbilo, abychom si šli nabit, jak to všichni ti malí dělali.

Moderátor (Václav Moravec):

To jsem zvědav, co řeknete, abyste si šli nabit co?

Host (Andrej Babiš):

Nabit nevím, jak se to řekne.

Moderátor (Václav Moravec):

Vy jste chtěl říct hubu?

Host (Andrej Babiš):

Hubu, tak, správně, ano. Já jsem teď zanedbal ty hodiny češtiny a tak musím trénovat. Takže to by se mi líbilo. A my máme velký problém tady, my se musíme podívat na většinový systém. Není možné, aby tuhle zemi vždycky řídila nějaká koalice ale systém Daik, Šlouf, Melčák, Pohanka, ale Bursík, který vydíral Topolánka, ale VV, které vydíraly všechny. Tak co nám předvedla ta trojkoalice? 24 vyměněných ministrů, samé korupční skandály a co vlastně udělali? Navýšili daně, naše slavná pravice. To je všechno, co si pamatují.

Moderátor (Václav Moravec):

Vy tedy do vlády nepůjдете a budete chtít měnit volební systém?

Host (Andrej Babiš):

My bychom rádi přesvědčili ostatní, že většinový systém je nejlepší, protože tam vládne jeden. Dneska vidíme, jak vládne pan Rusnok, velice akčně. To je de facto většinový systém. Nebo systém alá Fico, kde má zodpovědnost, má tu majoritu a tam se nikdo nemůže na nic vymlouvat. Oni vládnou, můžou vládnout a samozřejmě potom ta vláda je akční a může konečně pro ty lidi tady něco udělat a nemůže se vymlouvat na partnera.

Moderátor (Václav Moravec):

Ale systém Fico je daný úspěchem Roberta Fica, protože to je poměrný systém, není to většinový.

Host (Andrej Babiš):

Samozřejmě.